

Norbert Tauer eta euskera

Il-barri jaku oindiño urriñeko euskal idazle jator bat: Norbert Tauer. Azken eskutitza zor neutsola joan da Jainkoaren altzora; on-ona zan-eta, betiereko zoriontasunera, jakiña. Orain esku mende daukadan tarjetatxoan onela iñostan: «Aita guztiz agurgarria ta adiskide ona: Zure aldetik bidalita «KAR-MEL» izeneko aldizkari ederraren aurtengo lehen zenbakia (1977'koa) atzo hartu nuen Orain irakurtzen ari naizenean zuek egindako artikulu jakingarri bat, «Eusko Olerkiak gaur» izena duena, begietara datorkit. Zutaz oroitzen naiz eta aldizkari bikain honengatik nire eskerrik hoberenak ematen dizkizut. Zuri eskerrak euskarazko gauza asko hartzen dut eta zure zordun haundia gelditzen naiz... Besterik gabe, har itzazu, adiskide ona, nire itzal handiko goraintziak».

Urteak dirala «Milla Euskal Olerki Eder» (1954) argitaratu nebanetik adiskide miñak izan gara. Kartak idazten-etan ni baiño zoliagoa izan da beti, eta 50 bat izango ditut emen berak idatziak. Gizon jakituna. Txekoslovakia'ko Pilsen'en jaioa 1898-6-6'an, eta Praga'ko Udaletxean, bertako arazoetan jarduna urte askotan. Euskal idazle ugaria; nok eskutitz geiago idatziko konkurtsuetan sei bider beintzat berak jaso eban lehenengo saria. «Euzko-Gogoa'-n, «Zeruko Argia»-n, Pariseko «Euzko-Deya»n, «Olerti»-n eta abar idatzi eban.

Zelan biurtu zan euskaltzale? Eta zelan ikasi eban euskeraz? Ona berak: «Ogei urtedun gazte bat izanik, Euskalerrira

leenengoz etorri nintzan ta euskal abenda garbi ta sendoa, baina ratzen duten errietako abendekin zer ikusirik ez duena, baina ere Euskalerrriaren oitura jatorrak eta kanta ederrak txosten arturik, Baionako liburutegi batean euskerazko liburu batzuk oien artean Kanpion'ek idatzitako euskal-iztia, erosi nituen. Euskeraz etxeratu ondoren, kemen aundiarekin ikasten eta euskerazko liburu berriak erosten asi nintzan. Orain nere eusko-liburugian eundaka zenbaki daukadaz». Liburutegi au Euskalerrri-dia-ri itxi eutson il aurretxoan.

Errez, garbi ta txukun idaztera eldu zan, bere lanak erakusten dauskuenez. Ez, etzan miñezko maitasuna bakarrik. Aizkorlan eder agertzen dira gure aldizkarietan euskeraganako gure ta berotasunez gainezka. Geu baiño be geiago kezkatzen gure izkuntzaz. Berriro diñot: guk asko zor dautsogu Taurin eta bere eriotzaz ez dogu gitxi galdu; euskaltzale on eta euskaltzale zintzo bat noski. Beraz, zor ortatik nik be zerbait ordaindu nairik, nik ari neutson maitasunaren lekuko lez, orain Baiona'ko «Gure Herria» arakatzean aurkituriko aren arturik eder au dakartzuet «KARMEL»-en orrialdeetara.

Gure izkuntzaren il edo biziko gorabera ta istilluz on jabetua bizi zan ezkerro, 1951'an gero, «Arrotz eskualtzale ten deia» deritxon lana idatzi eban. «Ez da ukatzekoa — euskeraz berpiztutzea eta. Euskadi osoa euskalduntzea lan ziatatik bear-bearrekkoa da. Guziei agiri da, euskera beara joala. Eta euskera laster ilko da euskotarrak beren ele eder gaurko egoera illunean utziko badute eta ez dituzte beren dar eta azandi guziak eskeinduko, euskera dela Eusko-Abadaren zaingi argiena eta euskeraren galtzea izango da Euzkalerren ondamendia ere. Euskera iges egin ezkerro, joango da betiko Euskalerrriaren oitura garbi ta jatorrak, abesti zorriak, zuen asaben siniste bizkorra, itz batez, euzkotarren berezia, eta euskera gabeko Euzkadi ez da Euzkadi izango. Enbeita'tar Kepa'k ongi esaten duen bezela:

«Eguzkiaren argia gabe ezerk eztaunez bizirik, gure euskera zar maite barik be ezta euzkotar erririk».

Eta au gogoan badaukagu, ez da arritzekoa, Euskalerrri'ko gizon ospetsuak euskerarako zaletasun sutua agertu eta arreta aundiarekin euskeraren alde idatzi dutela. Aipatuko degu ba- karrik Etxepare'tar Beñat'en euskeraren omenezko neurtitz ezagunak eta Kardaberaz'tar Agustin'en esan ederrak: «Euskerak burua jasotzea, Jaungoikoak nai du». Ederki euskeraz itzegiten du izen andiko idazle ta izlari zen Agirre'tar Txomin'ek esanaz: «O euskera maitagarria, zuri nai dizut eresi. Oso aurtxo ninzala, oraindik seaskatxoan negoala, Ama laztanaren aoz sartu ziñan nere biotzean, ta ordutik nere biotzean zauzkat». Eta Etxegarai'tar Karmel'ek bein batean ederki idatzi du: «Maite degu euskera, zarra delako, ederra delako, gure mendien usain gozoz usaindua datorrela, eta batik-bat gure-gurea delako». Eta Arana-Goiri'tar Sabin illezkorraren euskeraren aldeko lana guziei ongi ezaguna dela uste det. Eta gizon oiek guziak bere euskeraraganako maitatasuna ez ezik itzez, baita ere egiñez erakutsi dute.

«Gaurko egunetan aldizkingi abertzale guzietan etengabe irakurtzen degu euskera bizkortzeko lan egitea euzkotarren eginbear nagusia dela. Eta gauza onetan abertzale zintzoak bat datozela ziur nago. Arlo ontzaz asko idatzi ta itzegiten da, bañan barkatu, arren, atzerritar baten iritzia-itzaldi ta irakur- gai guziak itz utsak gelditu dira. Euskeraren alde idazten duten aldizkingiak ez dute berak beren itzak betetzen eta ikusten degu aldizkingi abertzale aietan irakurgai geienak er- derazkoak dirala. Onela jarraituz, euzkotarrak ez dute iñoiz beren elea ikasiko eta euskeraren aldeko lan guzia alperra egongo da.

«Euskeraren egoera illun au ikusirik, asmoa artu det dei bero bat Eusko-Ikaskuntza'ren lagun guziei zuzentzeko, beren indar guziak euskeraren pizkundeari eskeindu dizazkioten. Euskaltzaleak bagera, euskerari laguntzera etorri bearrean gagoz.

«Orregatik galtzorian dagoen euskera bear bezelako ardu- raz begiratu bear degu eta ekin atsedetik gabe, euskera euzko- tar guzien izkuntza egiñarte.

«Nere ustez, euskeraren batasuna lenengo baldintza da

euskera piztutzeko. Guziek dakigu izkelgiak euskal irakurle-
ipintzen dieten muga, gauza beltza dela. Europa'ko abendaren
arteak, Euzkadi da bakarra, orainarte izkuntza elertun edo
terarioa ez duena eta izkuntza elertun au eraltzea Euzko-Ita-
kuntza'ren eginbear nagusia izan bear da. Jadanik Oñati'n
Biltzar nagusian euskeraren batasunaz itzegin da, eta euskal-
tzale ta idazle opsetsua zan Elizalde'tar Koldobika'k itzale
eder ta mamitsu bat euskeraren batasunaren bearrez egin da.
Bañan urteak joan, urteak etorri, eta euskeraren ez-batasun
euskeraren kaltez gelditzen da len bezela. Eta egoera au urte
batzuen buruan euskeraren ondamendia izango da. Euskal-
nak berak beren elearen ondaleak izanik.

«Bañan nola ele elertuna eralduko degu? Galdegiten da
euskaldun askok. Au euskaldun jakintsuen lana izango da
Nere ustez, Euzkadi'ko biotzean dagoen gipuzkera artu bear da
euskeraren elertunaren oñarritzat eta izkelgi bakoitzetik zerbat
daukana. Euskaldun guzien jabetasuna izango da eta euskal-
dun guziak maitatuko dute mintzo au. Ele elertun berri
ez da izkelgien eriotza egingo, beñere ez. Euskeraren izkelgi
eder ta jatorrak biziko dira orainarte euskaldunen etxeetan eta
baserrien izkera mamia geldituko dira, beste errietan ikuzte
degun bezela.

«Ez da ukatzea, lan au ez dela erreza, bañan egin dezake
da. Euskera zaindu nai badegu, ez da beste biderik. Europa'ko
toki batzuetan, euskera Euzkadi'n bañan egoera txarrago
zeuden beren izkerak piztu dituzte. Abenda txiki bat, euzko-
rren abenda bezela, ez dezake sei edo geiago izkelgitan ber-
liburuak argitaratu, bañan bearrean dago batasuna iritzi eta
euskeraren ele elertun bakarraren bidez bizkortu. Euskeraren
batasuna garrantzi aundi-aundikoa izango da elertu edo lib-
ratura indartzeko. Eta elerti bikañaren jabe badegu, eusker-
raren bizia gaizkatuta izango da. Eta ele bakar onetan idatzi-
tako liburuak irakurriko ditzakete. Auñamendiko bi alde
euskaldunak, eta ele bakar au kemen aundia izango da eusker-
jakintza edo kultura aberri guzian edatzeko.

«Eta Euzkadi euskeralduta, euzkotar guzien elburu nagus-
ia izan bear da. Au eskatzen dizkizute zuen odolak, zuen
edestiak eta zuen gurasoenganako maitetasunak.

«Zinez nai badezute, euskera gaizkatuko dezute. Euskal-
duna bazera, utzi zazu euskerarenganako zabarkeria, eta erabi-
li zazu beti eta leku guzietan zure abendaren izkuntza baka-
rra den euskera.

«Euskera ez dakien euzkotarra bazera, ar zazu euskera
zure eletzat, eta euskaldun adiskideen laguntzaz alegin guziak
egin zazu aurre abendaren elea ikasteko. Eta asmo au beteaz,
urte batzuen buruan, euskera euzkotar guzien ele bakarra
izango da.

«Lerro oiek bukatuaz, dei egiten det: Gora gure Euzkadi
maitea! Gora euskera! Gora Txekoslabakia ta Euzkadi'ren ar-
teko adizkidetasun zintzoa!» (Gure Herria, 1951, 241 orrial-
dean).

Ona emen atzerritar bat geu baiño be geiago gure euske-
reaz arduratzen dana. Ikasbide ederra emoten dausku. Berak
diñoskUNETIK zer-edo-zer onartuko ete dogu?

A. O.